

Jezus geneest Vandaag

Zicht op hoe
God geneest

Wim J. Kok
Raymond R. Hausoul

Jezus geneest vandaag

JEZUS GENEEST VANDAAG

Copyright © 2021 Gideon Academic

Auteurs: Raymond R. Hausoul en Wim J. Kok

Omslagontwerp: Essencio, Harderwijk

Typografie: Coco Bookmedia, Amersfoort

Jaar van uitgave: september 2021

Uitgave: Uitgeverij Gideon, Hoornaar, Nederland

www.gidenboeken.nl

ISBN: 978-90-5999-200-9

NUR: 707

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een databank, of doorgegeven in welke vorm of op welke wijze dan ook – elektronisch, mechanisch, gekopieerd, gescand of op enige andere wijze – behalve voor korte citaten in recensies of artikelen, zonder de voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

No portion of this book may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means – electronic, mechanical, photocopy, recording, scanning, or other – except for brief quotations in critical reviews or articles, without the prior written permission of the publisher.

Inhoudsopgave

Woord vooraf	11
Afkortingen van bijbelboeken	15
Afkortingen Joodse werken	16
Afkortingen bijbelvertalingen	16
Andere afkortingen	17
1 Kaarten op tafel	19
1.1 Een universeel kwaad	19
1.2 Een onderzoek naar de ‘kern-prioriteiten’	22
1.3 Drie theologische uitgangspunten	24
1.3.1 God geneest nog steeds	24
1.3.2 God is volledig goed	25
1.3.3 Er is een kosmische strijd	30
1.4 Conclusie en vooruitblik	33
DEEL I: VIER KERMODELLEN	35
2 Het ‘Jezus-model’: Doen zoals Jezus	37
2.1 In de voetsporen van Jezus	37
2.1.1 Apostelen in Jezus’ voetsporen	37
2.1.2 Leerlingen in Jezus’ voetsporen	39
2.1.3 Handelingen als illustratie van Jezus’ opdracht	40
2.2 Genezingen in Handelingen	43
2.2.1 Jezus geneest een kreupele (3:1-8)	44
2.2.2 Jezus geneest door Petrus’ schaduw (5:15-16)	45
2.2.3 Jezus geneest door Filippus (8:7)	47

2.2.4	Jezus geneest de blinde Paulus (9:17-18)	48
2.2.5	Jezus geneest de verlamde Eneas (9:32-34)	49
2.2.6	Jezus geneest een kreupele door Paulus (14:8-10)	51
2.2.7	Jezus geneest zieken door Paulus' zweetdoeken (19:11-12)	53
2.2.8	Jezus geneest Publius' vader en de zieken op Malta (28:8-9)	57
2.3	Onduidelijke genezingen	58
2.3.1	Stefanus, die wonderen en tekenen verricht (6:8)	58
2.3.2	Paulus en Barnabas, die wonderen en tekenen verrichten (14:3)	60
2.3.3	Paulus, die na een steniging 's avonds weer opstaat (14:19-20)	60
2.3.4	Paulus en de reactie na een slangenbeet (28:1-7)	61
2.4	Petrus en Paulus: Een centraal duo	63
2.4.1	Nadruk op Petrus en Paulus	63
2.4.2	Opbouw en doelstelling van Handelingen	64
2.4.3	Volgelingen van Jezus op de achtergrond	67
2.5	Genezingen door de Geest in Jezus' naam	69
2.5.1	Genezingen door de kracht van de Geest	69
2.5.2	Genezing enkel in de naam van Jezus	70
2.5.3	Jezus Christus blijft dezelfde	73
2.6	Alle zieken genezen bij Jezus en zijn volgelingen	74
2.6.1	Uitdaging 1: De vijver van Bethesda	74
2.6.2	Uitdaging 2: De bewoners van Nazaret	75
2.6.3	Uitdaging 3: De man bij de Schone Poort	75
2.6.4	Conclusie en illustratie door Petrus: leven in geloof	76
2.7	Door Jezus' striemen zijn wij genezen	79
2.7.1	Een alomvattende benadering van de verlossing	79
2.7.2	Niet beperken tot de kruisdood	82
2.7.3	Een glimp van de vervulling in de toekomst	84
2.8	Conclusies	87

3	Het ‘Paulus-model’: Veranderingen bij genezingen	89
3.1	In de wil van Jezus gaan	89
3.1.1	Geen oproep tot navolging van Jezus’ dienst	89
3.1.2	Het onderscheid tussen de evangeliën en de brieven	93
3.1.3	Jezus en de twaalf hadden een unieke roeping	94
3.2	Genezingen, wonderen en tekenen in de brieven	101
3.2.1	Vermeldingen van wonderen in de brieven	101
3.2.2	Reflecties op de wonderen en krachten in de brieven	108
3.2.3	De gaven van genezingen	110
3.3	Ziekte bij Paulus’ medewerkers	113
3.3.1	Epafroditus: De man die zijn leven op het spel zet	114
3.3.2	Timotheüs: De man die wijn in het water moet doen	116
3.3.3	Trofimus: De man die in de haven ziek achterbleef	119
3.3.4	Samenvattende reflecties	124
3.4	Doornen en lichamelijke zwakheid bij Paulus	125
3.4.1	Hypothesen over de doorn in het vlees	125
3.4.2	Vervolging en geestelijke strijd	129
3.4.3	Lichamelijke zwakheid of ziekte in Galatië	131
3.5	Zijn Gods tijden veranderd?	135
3.5.1	Een nieuwe tijd: Genade van God om te genezen	135
3.5.2	Statistieken over genezingen in Handelingen?	139
3.5.3	Genezing in de kerkgeschiedenis	140
3.6	Conclusies	155
4	Het ‘Jakobus-model’: Genezing door de kerkleiders	158
4.1	Roep de oudsten om te bidden en zalven	159
4.1.1	Zieke, roep de oudsten	159
4.1.2	Gebed en olie als symbolische handeling	162
4.1.3	Zieken genezen en zonden vergeven	166

4.2	Zonden belijden, bidden, gezond worden	168
4.2.1	Beken jullie zonden aan elkaar	168
4.2.2	Heiligheid, geloof, vrijheid en Elia	170
4.2.3	Een andere benadering op Jakobus 5	171
4.3	Zonden en ziekten	175
4.3.1	Ziekte door zonde in Korinthe (1 Ko 11)	175
4.3.2	Ziekte door zonde in andere bijbelverhalen	184
4.3.3	Het verhaal van Gods worsteling met Jakob	192
4.4	Een apostolische opeenvolging	196
4.5	Conclusies	200
5	Het 'Johannes-model': In Gods wil staan	202
5.1	De volmacht van de Zoon	203
5.1.1	De wil van de Vader	204
5.1.2	'Mijn tijd is nog niet gekomen'	206
5.1.3	God beschermt mensen voor het lijden	207
5.2	Jezus' omgang met de zieke Lazarus	208
5.2.1	Enkele beginvragen	208
5.2.2	Jezus' belofte over Lazarus' ziekte (11:1-6)	209
5.2.3	Twee dagen wachten	211
5.2.4	De tijd en uren van een dag	212
5.2.5	Martha en Maria ontmoeten Jezus	214
5.2.6	Jezus gromt en wekt Lazarus op	215
5.3	Christus de levensboom	218
5.3.1	Het visioen van Johannes	218
5.3.2	Genezing in de toekomst?	219
5.3.3	Een willekeurig blad aan de boom	220
5.4	Conclusies	221
DEEL 2: VERDIEPING OP OVERLAPPINGEN BINNEN DE MODELLEN		223
6	Geloofsinzet bij genezing?	225
6.1	Het geloof van geloofshelden	225
6.1.1	Inspirerende geloofshelden	226
6.1.2	Het geloofsvoorbeeld van Naäman	228

6.2	Kenmerken van geloof	230
6.2.1	Geloof daagt je uit	230
6.2.2	God op zijn woord geloven	238
6.2.3	Geloof tot genezing, zonder voorwaarden	240
6.3	Geloof en wetenschap	246
6.3.1	Dankbaar voor medische zorg	246
6.3.2	Controle door de arts	250
6.3.3	Natuurlijke genezing	253
6.4	Kritische tegenstemmen	256
6.5	Conclusie: Twee partijen tegenover elkaar	258
7	Soevereiniteit bij genezing?	260
7.1	Gods verantwoordelijkheid: 'Uw wil geschiede'	261
7.1.1	Genezing als Gods mysterie	261
7.1.2	Ziekte als Gods onheil	264
7.1.3	Sterven op Gods tijd	272
7.2	Ziekte als zegenrijke trainingsschool van God	279
7.2.1	Het verhaal van de lijdende Job	279
7.2.2	Oproep tot voorzichtigheid	285
7.2.3	Gebruikt God ziekte ter opvoeding?	286
7.3	Genezing als Gods verlangen	289
7.3.1	God verlangt naar het leven	289
7.3.2	Geloof als Gods genadegeschenk?	295
7.4	Conclusies	298
8	Spanningsveld in de tijden	302
8.1	De komst van het koninkrijk	302
8.1.1	Drie belangrijke fasen	304
8.1.2	Een kernvraag	306
8.2	D-day en V-day	309
8.2.1	Heilsgeschiedenis en onheilsgeschiedenis	311
8.2.2	'Reeds wel' en toch 'nog niet' genezen	312
8.3	Reflecties vanuit de praktijk	314
8.3.1	Onderscheiding van fase 2 in twee tijden	315
8.3.2	De praktijkervaring en Christus' onderwijs	316
8.3.3	Leven als kerk tussen D-Day en V-Day	320
8.4	Conclusie	328

DEEL 3: BEMOEDIGINGEN IN HET LIJDEN EN IN HET STRIJDEN	331
9 Bemoediging voor de zieke: Een theologie van het lijden	333
9.1 Belang van nabijheid en omgeven zijn door de kring	334
9.1.1 De stigmatisering van de zieke door de maatschappij	335
9.1.2 Zegen vanuit de kleine kring	339
9.2 De invloed van ziekte op het leven	341
9.2.1 Een gezond evenwicht tussen gebrokenheid en heelijkheid	345
9.2.2 De gemeente als plek om verdriet en pijn te beleven	347
9.3 Misplaatste bemoedigingen	351
9.3.1 God beproeft je niet boven je vermogen?	352
9.3.2 Lijden door ziekte en geloofsvervolging	353
9.4 Conclusie	355
10 Bemoediging voor de bidder: Een theologie van het strijden	357
10.1 Ontmoedigingen, verwijten en ontkenningen	357
10.1.1 Verwijt jezelf niets	357
10.1.2 Erkennen van mensen die ziek blijven	359
10.1.3 Sta open voor theologische feedback	362
10.2 Strijd in de dienst voor Jezus	363
10.2.1 Moeilijkheden van buitenaf	363
10.2.2 Laat je niet intimideren door 'moeilijke' ziektes	364
10.2.3 Onderscheid wonderen en wonderdoeners	366
10.3 Heilig en dienstbaar in Christus	370
10.3.1 Heiligheid in je leven	370
10.3.2 Groei in je gave in een gemeente	372
10.3.3 Bijbels pleidooi voor een school van genezing	374
10.4 Conclusie: School van genezing	381
11 Conclusie: Vooruitzien naar de nieuwe schepping	383
12 Literatuurlijst	386

Woord vooraf

‘Genezing fascineert’, met deze uitspraak openen we het ‘woord vooraf’ in ons eerste boek over genezing (2016). Vandaag is die slagzin nog niet veranderd. Genezing staat nog steeds in de belangstelling. Gerhard Rijksen, directeur van uitgeverij Gideon, deed geen vreemde stap toen hij ons in 2013 voorstelde twee diepgaande studiewerken over genezing te publiceren.

Het eerste boek *Jezus geneest: Rijkdom van Gods nieuwe schepping* beschrijft hoe Jezus met zieken omging en welke vragen dat oproept. Vanuit het dubbele perspectief van de bril van de praktische kennis over de evangeliën en de bril van de hedendaagse ervaringen rondom genezingen, baanden we een weg naar een nieuwe, verantwoorde manier van nadenken over genezing.

We zijn dankbaar voor de lovende recensies die dat studieboek uitlokte. Het boek voorzag in een nood. Dat was niet meteen de nood van een praktisch stappenplan voor het gebed om genezing. Daarvan zijn er genoeg in allerlei modellen en diversiteiten. Het boek ontstond vanuit de vraag om de vele bijbelteksten rondom het leven van Jezus dieper te onderzoeken. Bemoedigend waren de reacties van voorgangers, sprekers, schrijvers en gemeenteleden uit binnen- en buitenland die ons lieten weten dat ons werk ertoe had geleid dat zij met nieuwe ogen naar de genezingen in de evangeliën waren gaan kijken. Een goede vriend en hoogleraar aan de *Evangelische Theologische Faculteit* van het Belgische Leuven liet ons weten dat hij enorm bemoedigd werd in het bidden voor

zieken bij het lezen van ons boek. Het werk kreeg een ereplaats op zijn nachtkastje. Bedankt allen voor die vele bemoedigingen!

Tegelijk zagen velen uit naar de publicatie van het tweede boek. Daarin wilden we reflecteren op de omgang met genezing in de christelijke gemeente en ook de rest van de Bijbel nalezen over dit thema. Naast Jezus zijn er namelijk nog Paulus, Jakobus en de oudtestamentische verkondiging. Die mogen niet ontbreken in een reflectie. Vanuit die opdracht ontstond het boek dat u nu in handen hebt: *Jezus geneest vandaag - Zicht op hoe God geneest*. Dat deze titel aan het eerste boek herinnert, benadrukt de relatie tussen beide werken. Meerdere keren verwijzen we in dit boek naar het eerste boek. Wat daar uitvoerig is onderzocht moet hier niet worden herhaald. We gebruiken de ruimte die ons door de uitgever is aangeboden liever voor nieuwe inzichten over genezing in de Bijbel en voor kernthema's die dit onderwerp oproept. Ook van dit boek willen we geen genezingsstappenplan maken. In plaats van een hoe-doe-je-dat-in-acht-stappen-boek is dit een laten-we-eens-eerlijk-kijken-waar-we-op-dit-moment-staan-boekje. We verlangen om tussen al het gepreek en geschrijf over genezing op een fatsoenlijke manier over God, mens, schepping en genezing na te denken. We schrijven daarom geen medische, maar theologische literatuur. Daarom adviseren we niet over medische behandelingen of medicijnen. Dat behoort toe aan het vakgebied van de medisch geschoolde arts, waar we bij voorkeur bij ziekte naar doorverwijzen. Vanuit die benadering mogen en kunnen er op geen enkele wijze rechten worden ontleend aan wat in dit boek staat.

Evenals bij het schrijven van het eerste boek zijn we dankbaar voor de samenwerking met onze uitgever. Graag brengen we ook een woord van dank aan hen die een vorige versie van dit boek van commentaar voorzagen: Benny Bonte, Gijs van den Brink, Déborah Giampietro, Maarten Hertoghs, Gerrit Houtman, Winfried Krebber, Chesron Mersie, Brigitte Mourisse, Mart-Jan Paul, Gerhard Rijksen, Bruno Sebrechts, Dimitri Vandenheede,

Pol Verbrugghe en Tom de Wal. Daarnaast spreken we opnieuw onze persoonlijke dank uit aan onze lieve echtgenotes.

Wim: Corrie, opnieuw heb je mij de ruimte en aanmoediging gegeven om samen met Raymond dit tweede boek te schrijven. Mede door jouw bijna wekelijkse inzet voor de gemeente in Leuven ben ik in staat geweest om te dienen op andere plaatsen. Je liefde, vriendschap, positiviteit en soms ook correctie om op het juiste spoor te blijven, vormen een vaste basis in mijn leven. Speciaal wil ik je danken voor je stabiliteit toen ik in september 2018 de diagnose prostaatkanker kreeg. Ook toen moedigde je mij aan om in twee sporen te denken: we gaan eerst voor een wonder en als dat niet gebeurt, dan kiezen we voor de best mogelijke medische weg. Je bent mijn maatje om mee te sparren en de liefde van mijn leven. Eveline en Arjen, jullie zijn prachtige mensen waar ik trots op ben. Hannelore en Owen, jullie roepen zoveel gevoelens bij mij op, daar vind ik geen woorden voor.

Raymond: Lieve Belinda, na een zodanige lofzang van Wim op Corrie kan ik moeilijk daaraan onderdoen. Bedankt voor de aanmoedigingen die jij me geeft om positief te blijven denken en nadenken over de dingen van het koninkrijk Gods. O ja, en de kleine kudde die je thuis hoedt, is ondertussen al weer een beetje groter geworden. Daardoor een dankwoord aan twee prachtige bijna 'altijd' liefdevolle crazy tieners: A3L & IJja.

Ieper/Leuven, najaar 2019

Raymond R. Hausoul – rbhausoul@gmail.com

Wim J. Kok – wim@bijbelschool.be

1 Kaarten op tafel

1.1 Een universeel kwaad

De vraag naar genezing is *big business*. Jaarlijks wordt er meer dan tien procent van het bruto-nationaal product in onze welvarende landen voor genezing gebruikt.¹ De (bio)medische tak vormt één van de grootste werkplekken. De vraag naar gezondheid is één van de belangrijkste zaken in ons leven. We beseffen dat elk mens kwetsbaar is. Daarom wensen we elkaar graag gezondheid toe op verjaardagen en feesten.

Mensen denken van oudsher na over ziekte en genezing. Ziekte treft iedereen, of je nu in een eerste, tweede of derdewereldland leeft. Iedereen wordt wel eens ziek. Het maakt niet uit hoe sportief of welgesteld je bent. Ook wanneer je gelooft, kun je nog steeds ziek worden. In ziekenhuizen liggen gelovigen en ongelovigen naast elkaar. Hoewel we nadenken over wat we eten en inademen, hangt de dood als een schaduw over ons leven. Als grote levensverstoorders komen pijn en ziekte ons leven binnen en dat gebeurt vaak zonder waarschuwing. Dan liggen alle plannen stil. De ziekte spot met onze zekerheid en de pijn slaat alle hoop voor de toekomst genadeloos de bodem in. Graag mijden we die negatieve invloeden en zoeken we intens naar genezing.

¹ Zie: Statline CBS, 2019.

Overdonderd met vragen

De personen in de Bijbel verschillen weinig van ons. Ook zij zoeken hulp in hun nood. Zij wenden zich vaak tot God in de hoop op genezing. Ze geloven dat Hij de zorg over hun leven op zich neemt. Tegelijk roepen de getuigenissen daarover vragen op: Als Jezus kwam om zieken te genezen, waarom geneest Hij mij dan niet? Geeft God minder om mij dan om de mensen die Hij genast? Is mijn ziekte een teken dat ik iets in mijn leven moet veranderen? Is het een straf voor wat ik misdeed? Is er iets mis met mij? Ben ik in orde met God? Heb ik wel een levend geloof?

De verschillende antwoorden op dit soort vragen maken het niet gemakkelijk. Terwijl de ene christen je aanmoedigt om een arts te bezoeken, stelt de ander dat een doktersbezoek een slag in Gods gezicht is. Genezingstheorieën in het ene christelijke boek spreken die in een ander boek tegen. Bij elkaar creëren ze vaak meer verwarring dan er al is.

In die omstandigheden zeggen velen dat we het gewoon niet meer weten. Dat klinkt nederig. Toch lost het niets op. De bijbelse boodschap over ziekte en genezing blijft dan even mysterieus en vaag als het spookkasteel op een plaatselijke kermis. Kortom, we moeten aan de slag en onze genezingstheorieën onder de loep nemen.

Genezing op de universele kerkagenda

In de evangelisch-charismatische beweging staat genezing vanouds hoog op de agenda. Tegenwoordig is dat ook het geval in veel traditionele kerken. Concentreerde de preek zich vroeger op het onzichtbare innerlijk, nu heeft ze ook aandacht voor het zichtbare uiterlijk. In de evangeliën staan innerlijk en uiterlijk immers naast elkaar. De verhalen over het 'uiterlijke herstel' zijn zelfs talrijker dan die over de innerlijke zielzorg. Ook nieuwe medische inzichten tonen dat wij mensen uit één stuk zijn. Binnen- en buitenkant horen nauwer bijeen dan filosofen ons wil-

den doen geloven. De mens is een socio-psycho-somatische eenheid: een mens die bestaat uit een nauw verbonden geest, ziel en lichaam. De aloude scheiding tussen geest, ziel en lichaam doet tekort aan die eenheid. Er is een *onderscheid*, maar van een *scheiding* kan niet langer sprake zijn.

Een ongezonde scheiding kan ertoe leiden dat het alleen over lichamelijke genezing gaat. Het gevaar ligt op de loer om bij het lezen van dit boek alleen daaraan te denken. Jezus en de apostelen genazen namelijk vooral lichamelijke klachten. Gods genezing is echter veel ruimer dan alleen lichamelijke genezing. Het gaat in het evangelie om de 'heelmaking' van de volledige schepping: om de genezing van elk mens, alle volken, de hele schepping. Gods genezing is zo te onderscheiden in: (1) geestelijke genezing, die je in relatie brengt met Jezus Christus, (2) genezing van psychische en emotionele pijnen, die je innerlijke rust geeft, (3) genezing van demonen, die je van allerlei kwade banden bevrijdt, en (4) fysieke genezing, die je lichamenlijk herstelt. De 'geestelijke genezing' is de meest kostbare vorm. Zij zorgt dat je relatie met God groeit. Je ervaart hoe kostbaar je bent in zijn ogen.

Juist de herontdekking van de mens als één in lichaam, ziel en geest, toont de relatie tussen de genezing van het spirituele, emotionele, mentale en fysieke. Door die eenheid zien we bij emotionele, spirituele of mentale genezing dat er ook lichamelijke genezing plaatsvindt. Het leven dat God ons wil schenken is een leven in relatie met Hem, met goed functionerende organen, een helder verstand en een welbevinden in lichaam, geest en ziel. Dit laat zich concluderen vanuit het evangelie dat Jezus Christus openbaart. Het heil van het koninkrijk is *heelheid* voor de schepping: bevrijding van de machten van zonde en kwaad, genezing naar geest, ziel en lichaam, sociale, economische en ecologische gerechtigheid, zodat het leven *heilzaam* kan bloeien. Elke genezing is daarmee een getuigenis van het toekomstige *heil*, de verlossing die God zal volbrengen: de *heelwording* van de volledige schepping.

Gods evangelie dringt in alle menselijke nood door, ook in de fysieke ellende. Kerk en theologie mogen vragen rondom ziekte en genezing daarom niet alleen aan de gezondheidszorg overlaten of tot een tijdelijk 'iets' reduceren. We hebben immers niet louter te maken met een ziek lichaam. Er is sprake van een zieke *persoon*. De ziekte beïnvloedt ook gedachten, emoties en relaties. Ziekte is even ruim omvattend als genezing. Bij de term 'ziekte' gaat het vooral om storingen van lichamelijke en/of psychische aard. De medische wetenschap is deskundig om die storingen te herkennen en een remedie te zoeken tot gezondheid. Ons werk richt zich op het doordenken van de genezing die God door zijn Messias aanreikt.

1.2 Een onderzoek naar de 'kern-prioriteiten'

In dit boek brengen we theologische reflecties over genezing in kaart. We vergelijken verschillende modellen met elkaar. Elk model heeft zijn eigen overtuigingen, waarden en methoden. Voor de toegankelijkheid houden we het aantal modellen zo laag mogelijk. Het zijn kernprioriteiten of -modellen die we in reflecties over genezing herkennen en een eigen naam geven. Er bestaan dus talrijke tussenvormen in deze modelvorming. Een mens laat zich nu eenmaal niet reduceren tot één model, maar 'heeft talloze gedachtespinsels' (Pr 7:29). Toch laten gedachtespinsels over genezing zich in de meeste gevallen tot deze kernprioriteiten herleiden en nodigt deze aanpak gemakkelijker uit tot een gesprek over genezing. Elk basismodel dat we beschrijven roept namelijk vragen op bij het andere basismodel dat we in dit boek vermelden. Daar besteden we ruime aandacht aan in deze publicatie.

Graag willen we ook jou als lezer tot luisterbereidheid uitdagen. Zie het als verrijkend om de modellen, die minder je eigen visie beschrijven, een kans te geven. Die openheid helpt je een ander beter te begrijpen in het gesprek over genezing. We dagen je uit om je eigen emoties even te parkeren. Een negatief gevoel

over een bepaald model, hoeft immers niet meteen te betekenen dat het onjuist is. Laat je hele hart reageren, door trouw te luisteren naar Gods openbaring. Wijs niet meteen iets af wat je hoort of leest. Durf de Bijbel fris en onbevangen te lezen. Andere modellen openen vaak je ogen voor bijbelse gegevens die je eerder niet zag.

Voorals wie enthousiast Gods Geest bij een persoonlijke genezing proefde, staat vaak weinig open voor bijbels-theologische feedback. ‘De Geest was er, dus is alles goed wat er wordt beleden en geloofd,’ luidt het dan. Deze studie over ziekte en genezing is dan niet eenvoudig. Je vooroordelen zijn dan namelijk erg groot en worden door talrijke factoren in je leven beïnvloed. Het vraagt in dat geval bereidheid om je vooroordelen even rigoureuus aan de Bijbel te onderwerpen als dat je andere gedachten daaraan onderwerpt.

De Bijbel als een groot symfonisch koor

De Bijbel spreekt als één groot koor met meerdere stemmen en muziekstijlen over genezing. Pogingen om die diversiteit harmonisch bijeen te plaatsen moeten goed worden bekeken. Elke stem en stijl verdient gehoor. Waar we slechts naar één koordeel luisteren, horen we een ander deel onvoldoende. Wat het hele koor wil bewerken mislukt dan. Het volledige koorlied is alleen goed te horen als er aandacht is voor het geheel.

De Bijbel inspireert ons in dit opzicht door via geloofshelden te laten zien dat geloof meer is dan het overnemen wat ooit is aangeleerd. We mogen kritische vragen stellen bij wat we geloven. Wie zich door het Geestgeïnspireerde Woord of de Woordgeïnspireerde Geest laat corrigeren, zal in een moeras vol vragen ijzersterk uit de strijd komen. Jezus stelt dikwijls vragen over de levenservaringen van zijn volgelingen. Dat is niet erg.

Ons doel is niet om het allerlaatste woord over genezing te schrijven. Dat is onmogelijk. Op verzoek van de uitgever is het

veeleer ons verlangen een gestructureerd overzicht te bieden hoe de huidige visies op genezing bijbels-theologisch te waarderen zijn. Onze kernvraag luidt daarom: 'Hoe moeten we belangrijke christelijke vooronderstellingen over genezing beoordelen?'

1.3 Drie theologische uitgangspunten

In dit boek gaan we uit van specifieke uitgangspunten die we niet uitvoerig 'bewijzen'. We beperken ons tot een beschrijving van de punten die wij voor ons thema belangrijk vinden. Ook herhalen we niet de uitgangspunten uit het eerste boek (o.a. bewust dubbelperspectief, betrouwbaarheid van de Bijbel, zie *Jezus geneest*, §2.2-3).

1.3.1 *God geneest nog steeds*

We veronderstellen op basis van de bijbelse verkondiging en de christelijke geschiedenis dat God nog steeds in deze schepping ingrijpt en mensen geneest (vgl. §3.5.3). Tussen hemel en aarde zit geen glazen dak dat God afwachtend dichtschoof. De Amsterdamse theoloog Gerrit Berkouwer (1903–1996) schrijft:

Wie waarlijk meent, met zekerheid te kunnen zeggen dat er thans geen wonderen meer geschieden, moge zich in ieder geval ernstig afvragen, of hij daarin waarlijk denkt uit de kracht Gods over de wereld dan wel uit een geheime capitulatie voor het 'determinisme' [d.i. de leer die stelt dat elke gebeurtenis van te voren is bepaald].²

Een gangbare onderscheiding tussen 'natuurlijk' en 'bovennatuurlijk' zorgt hierin vaak voor verwarring (zie *Jezus geneest*, §10.3). Elke gave van God is namelijk natuurlijk én bovennatuur-

2 Berkouwer, 1950:268.

lijk. Ze is natuurlijk, omdat ze schepselmatig functioneert. Ze is bovennatuurlijk, omdat God haar bron is. Als Jezus brood vermenigvuldigt, is het nog steeds *natuurlijk* brood.

Toch plaatsen we dikwijls een vraagteken bij het wonder. Zo vond de liberale theoloog Rudolf Bultmann (1884–1976) het onmogelijk om in een tijd van elektrisch licht, radio en moderne middelen te blijven geloven in de wonderwereld van het NT.³ Er was geen ruimte voor een Messias of een Geest die mensen genas.

De derde president van Amerika, Thomas Jefferson (1743–1826), produceerde zelfs een eigen evangelie over Jezus.⁴ Daarin was alles wat in conflict met de natuurwetten leek verwijderd. Er was geen plaats meer voor wonderen. Ook de rooms-katholieke priester Eugen Biser (1918–2014) schreef dat het gebed om genezing voor hem niet meer was dan ‘een fabel uit een oud verleden’.⁵ Die fabel moest de moderne mens achter zich laten. De bewondering van de oude godswonderen moest plaatsmaken voor de bewondering van de natuurwetten. Die natuurwetten waren een openbaring van Gods grote liefde.⁶ Hierbij vergaten velen dat de natuur op sommige momenten grillig was en voor grote rampen zorgde. Aardbevingen, die ontstonden door de ‘natuurlijke werking’ van aardplaten, of wervelwinden, die ontstonden door de natuurwetten van temperatuur en vochtigheid, brachten een deuk in die bewondering van de natuurwetten.

1.3.2 *God is volledig goed*

Ons tweede uitgangspunt is de belijdenis dat God liefdevol, almachtig en rechtvaardig is. Dit maakt de omgang met ziekte, pijn en lijden niet gemakkelijk. Wie in een veelheid van goden gelooft,

3 Bultmann, 1941:31.

4 Jefferson, 2015.

5 Biser, 1997:200.

6 Zo bijvoorbeeld: Hartmann, 1940:22–27.

kan goed en kwaad aan verschillende goden toeschrijven. Zo schreven de Egyptenaren het kwaad regelmatig toe aan Resef, de god van ziekte en oorlog, Kuk, de god van de duisternis, Osiris, de god van de onderwereld en Sakmet, de god van de oorlog. In Mesopotamië was dit Mot, de god van de dood en Tiamat, de god van de chaos. En in Kanaän was het Anat, de godin van de oorlog en Baäl Hadad, de god van de storm. Er waren dan andere goden waarnaar het volk kon vluchten om deze goden in bedwang te houden.

Voor wie vasthoudt aan het bijbelse getuigenis is zulk een omgang met God onmogelijk. De Bijbel spreekt over één God die in zijn liefde het kwaad overwint. Die belijdenis zorgde al voor diepgaande gesprekken. Hoe kon God liefdevol en almachtig zijn en tegelijk het kwaad zomaar zijn gang laten gaan?⁷ Het is onmogelijk hier die vraag uitvoerig te beantwoorden. We beperken ons tot de vermelding dat wij veronderstellen dat de bijbelse openbaring op dit soort vragen correcte antwoorden biedt en we vertrekken vanuit de belijdenis van Gods goedheid, liefde én almacht.

Het getuigenis van Genesis 1-3

Volgens Genesis 1-2 is God de Schepper van hemel en aarde en schonk Hij de mens een zeer goed begin. Er kwam niets uit Gods hand, wat slecht, verkeerd of bederfelijk was. God gaf de mens de opdracht om zich te vermenigvuldigen, zich te verspreiden en de aarde te onderwerpen (Gn 1:28), door te beginnen met de hof. Zij dienden deze hof te bewaren en te bewaken (2:15). In de uitvoering van deze opdracht trof de mens de keuze om kennis te krijgen over goed én kwaad. Dat bracht vreugde, erkenning van Gods verlangen, maar ook pijn, lijden en verdriet in het leven door het negeren van Gods wijze raadgevingen.

7 Zie o.a.: Beck and Taylor, 2008; Boyd, 2001; Adams, 1999; Crenshaw, 1999; Brueggemann, 1985.

Sindsdien maakt de schepping een lange geschiedenis door. Gods plan met de mens en de aarde is hierbij nog niet volledig uitgevoerd. De Nederlandse theoloog en minister-president Abraham Kuyper (1837–1920) vergeleek de schepping zodoende met een ingezaaide akker, waarin het zaad moest ontkiemen en uitlopen.⁸ God erkende al na het ‘zeer goed’ (Gn 1:31) dat het ‘niet goed’ was dat de mens alleen was (2:18). De aarde was ‘zeer goed’ om mee te beginnen, maar nog niet *volmaakt*. God nodigde de mens uit om de schepping tot die volmaaktheid te brengen. In dat opzicht is de schepping in Genesis 1-2 te vergelijken met een prachtige baby die ‘zeer goed’ is in de ogen van de ouders, maar nog niet *volwassen*.

De Bijbel getuigt ervan hoe de mens zijn vrijheid verkeerd gebruikt en hoe God zijn plan met deze schepping toch tot volmaaktheid brengt. Het menselijk wantrouwen in God brengt echter ook consequenties met zich mee. Genesis 3:14-19 vermeldt de consequenties voor de slang, de vrouw en de man:

- (1) De slang is onder het vee en alle veldieren vervloekt (vs 14).
- (2) De slang kruipt levenslang op zijn buik en eet stof (vs 14).
- (3) De man zal de vrouw willen beheersen (vs 16).
- (4) De aardbodem is vervloekt voor de man (vs 17-18).
- (5) Lijden en dood hebben invloed op de man (vs 19).

De enige oordelen waarvan de tekst God als veroorzaker noemt, zijn:

- (1) God zet vijandschap tussen de slang en de vrouw (vs 15).
- (2) God bemoeilijkt de zwangerschap bij de vrouw (vs 16).
- (3) God vermijdt dat de mens nog van de levensboom eet (vs 19).

⁸ Kuyper, 1929:1:253.

Onderscheid tussen gevolgen van het kwaad en Gods plan

God schiep de wereld niet om ziekte, dood en pijn hoogtij te laten vieren. Het leed resulteert uit de keuze van de mens om het kwaad te volgen en het goede de rug toe te keren. Het kwaad kwam niet in deze wereld doordat God zijn schepping in de steek liet. Het kwam er doordat de schepping God in de steek liet. Het kwaad is het gevolg van de keuze van de slang en van de mens. Het verbindt elk deel van het leven: het huwelijk en de seksualiteit, het werk en het voedsel, de geboorte en de dood.

Hoewel God de mens toegang gaf tot de levensboom versperde Hij later de weg daartoe. De mens mocht niet eeuwig in deze gevallen en gebroken schepping leven. Dat zou een leven van eeuwig onheil betekenen. Eens zou de mens sterven en vanuit zijn verbondenheid met Christus nieuw onvergankelijk leven ontvangen. Dood, pijn, ziekte, verdriet, vervolging, rouw, geweld, mishandeling en vele andere negatieve zaken zijn daarmee beperkt in een mensenleven. Uit Gods hart komt goedheid en recht voort voor de mens en de belofte dat 'alles goed' zal worden. Tegelijk is God ook rechtvaardig tegenover zijn schepping en noemt Hij de consequenties die de keuze voor het kwaad met zich meebrengt. Daarbij geloven we dat deze aarde niet is zoals God het wil. Er gebeurt veel (niet alles) in deze 'gebroken schepping' wat tegen Gods hart ingaat. Jezus openbaart ons echter door zijn woorden en daden de schepping die God in gedachten heeft.

Het wonder gaat in tegen wat tegennatuurlijk is

Deze grondhouding bracht ons in *Jezus geneest* (§10.3) tot de uitspraak dat we niet in een 'natuurlijke' wereld leven. We leven in een 'tegnatuurlijke' wereld die zich tegen God keert. In die tegennatuurlijke wereld zien we uit naar de verlossing. Elk 'natuurlijk' wonder is daarvan een getuige. Wonderen gaan dus in tegen wat tegennatuurlijk is. De Nederlandse theoloog Hendrik van der Loos (1902–1975) wijst erop dat:

De genezingen die Jezus volbracht, vanuit het perspectief van de bijbelse theologie, niet tegen de scheppingsnatuur ingingen maar tegen de werken van satan.⁹

Zo vermeldt Handelingen dat Jezus ‘als weldoener door het land trok en iedereen genas die in de macht van de duivel was, want God stond Hem bij’ (Hd 10:38, zie §8.3.3). Jezus kwam om de werkingen van de vijand teniet te doen. Bij die werkingen horen leed, ziekte en dood. Zij zullen straks in Gods voltooide hemel en aarde afwezig zijn (Op 21:4). De wonderen die God in ons leven doet, laten ons verlangen naar de verheerlijkte nieuwe hemel en nieuwe aarde. Ook de Noord-Afrikaanse kerkvader Augustinus van Hippo (354–430) beseftte dit al:

Hoe kan iets tegen de natuur ingaan, wat voortkomt uit Gods wil? Juist de wil van de grote Schepper is het natuurlijke voor wat bestaat. Een wonder keert zich om die reden niet tegen de natuur, maar tegen de natuur zoals wij die kennen.¹⁰

Er is voorzichtigheid geboden met het idee dat genezingen en wonderen tegen de natuur ingaan of daarboven uitgaan. Zij zijn vanuit Gods heilsplan juist meer ‘natuurlijk’ dan veel andere zaken in deze gevallen schepping. Het zijn geen bovennatuurlijke krachten, maar ‘de krachten van de toekomstige eeuw’ (Hb 6:5). Ze wijzen op de toekomst van de schepping en kondigen een nieuwe lente aan voor het gebroken leven op aarde.

9 van der Loos, 1965:69.

10 Augustinus, 2014:XXI.8.2.

1.3.3 *Er is een kosmische strijd*

De keuze van de mens om zich van God af te keren maakt dat Jezus de satan als ‘de heerser van deze wereld’ (Jh 14:30) beschrijft. Paulus noemt satan de ‘god van deze wereld’ (2Ko 4:4). We leven in een gebroken schepping waarin veel tegen Gods droom voor deze wereld ingaat. Het kwaad openbaart zich in de Bijbel als een vijandige macht.

Geen macht van het kwaad houdt echter stand tegen God. Zelfs de dood wordt overwonnen (Js 25:1; 1 Ko15:54; Op 21:4). De Zwitserse theoloog Karl Barth (1886–1968) duidde het kwaad daarom aan als het *Nichtige*. Het gaat hierbij om een term van de filosoof Hegel, die gebrekkig met het ‘nietszijnde’ is te vertalen en niet met het ‘niets’ (*Nichts*) mag worden verward.¹¹ Met deze term duidt Barth erop dat het kwaad geen bestaansrecht en toekomst heeft.¹² We zien dat terug in het getuigenis van Jezus Christus: ‘De Zoon van God is dan ook verschenen om de daden van de duivel teniet te doen’ (1 Jh3:8). Jezus plaatst Gods toekomst in het centrum, lokt het kwaad uit de tent en verslindt het. In zijn dienst is het begin van het einde nabij gekomen. Er komt een einde aan alle pijn, verdriet en moeite. Er is een eeuwig leven weggelegd voor de mens dat zich bijna alleen maar laat uitdrukken in wat afwezig is: geen pijn, geen dood, geen verdriet, enzovoorts (Op 21:4).

Wel is niet alle kwaad tot de duivel te herleiden. Veel ziekte is gebrokenheid, maar niet demonisch. Ook het evangelie maakt onderscheid tussen het uitdrijven van boze geesten en het genezen van zieken. Mensen en dieren kiezen eveneens om onrecht te doen.¹³ We leven in een wereld waar we worstelen met gebroken dromen, gebroken gezindheid en gebroken harten.

¹¹ Hegel, 2014:1:112; II:305,335.

¹² Barth, 1969:417. Vgl. Blei, 2018:218–219; Kuiper, 1923:IV:524.

¹³ Zie voor de dierenwereld: Hausoul, 2019a:39–56, 121–134, 179–198.

Geen twee goden

Vanuit het bijbelse getuigenis kunnen we ook niet aanvaarden dat het kwaad even machtig is als God. De satan is geen god naast God. Dit dualisme of deze tweeslachtigheid dook meerdere keren in de kerkgeschiedenis op. Het verspreidde zich in stromingen zoals het gnosticisme. Deze gnostiek beriep zich op hogere inzichten die alleen voor ingewijden toegankelijk waren. Ze roemden de geestelijk-spirituele wereld en keken neer op de alledaagse fysieke wereld. Dit dualisme tussen geest en lichaam werd onder andere overgenomen in:

1. Het marcionisme (1–2de eeuw), dat een scheiding tussen de scheppende God van het OT en de geestelijke ongeboren Christus van het NT maakte.
2. Het manicheïsme (3–4de eeuw), dat stelde dat de mens als geestelijk wezen in de fysieke materie gevangen zat.
3. Het katharisme (12–13de eeuw), dat geloofde dat God de geestelijke hemel schiep en dat satan de kwade wereld schiep.

Voor de gevaren van dit soort dualistische voorstellingen mogen ook de evangelisch-charismatische kerken alert zijn. Het dualisme werkt namelijk door tot vandaag en presenteert satan als een almachtig, alomtegenwoordig en alwetend wezen, terwijl die kenmerken alleen voor God gelden. In de praktijk komt het erop neer dat mensen in de kerk stellen dat als op drie plaatsen tegelijkertijd een ramp plaatsvindt, de satan op alle drie plekken tegelijk aanwezig was. Satan wordt dan quasi alomtegenwoordig. Anderen beweren dat hij alle gesprekken kan af luisteren en bijgevolg overal present is of dat hij weet wat wij denken en dus alwetend is. Hoe meer we de satan met goddelijke kenmerken verbinden, hoe meer Gods eer wordt geroofd. Door dit denken wordt Gods verhevenheid aangetast en wordt satan angstaanjager voor ons.

In het bijbelse getuigenis komt enkel tot uiting dat de machten een grote invloed kunnen hebben in het leven van individuen en zij het leven willen verwoesten. In de evangeliën blijkt dat het machtsgebied van de satan ontzettend groot is. Tegelijk is het slechts een zwak kaartenhuisje in vergelijking met de macht van Gods Geest. Jezus kondigt de corrupte Herodes daarom aan: 'Let op, Ik drijf demonen uit en vandaag en morgen genees Ik mensen, en op de derde dag bereik Ik de voltooiing' (Lc 13:32).

Gods verlangen naar overwinning

Overall getuigt de Bijbel tegenover het kwaad dat het Gods verlangen is om zijn schepping vrede, harmonie en gezondheid te schenken. God heeft een schepping voor ogen waar Hij in zijn goedheid en liefde een 'thuis' mag vinden. Dat is ook wat God zal realiseren: een nieuwe hemel en nieuwe aarde, waarin geen plek meer is voor het kwaad. In de tijd daartussen, de tijd waarin wij leven, is ziekte, pijn en verdriet volop aanwezig. Ook als schrijvers van dit boek zijn we daarmee geconfronteerd. Het verval gaat evenmin aan ons voorbij. Toch belijden we in die moeilijke momenten dat kwaad, ziekte en pijn niet het oorspronkelijke plan is dat God voor zijn schepping heeft.

De genezing van zieken, de bevrijding van bezetenen of belasten, de vergeving van wie onder zonden gebukt gaan en de opstanding van de doden, tonen een glimp van het rijke leven dat God deze schepping wil schenken. De weldaden die de Messias doet, zijn de rijkdommen van de nieuwe schepping, de nieuwe hemel en de nieuwe aarde, waar gerechtigheid woont en het kwaad geen plaats heeft. Hierbij mogen we niet alleen denken aan de overwinning over de demonen en satan. Ook verkeerde levensinstellingen worden door de Messias aangepakt. Gezinnen, werksituaties en alle andere sociale levensstructuren worden in zijn koninkrijk op de goede manier uitgevoerd. Onze keuze voor voldoende rust, beweging, voeding en zorg in het leven,

maakt eveneens deel uit van het goede dat God zijn schepping van harte schenkt. De definitieve overwinning over het kwaad en alle slechte elementen, klinkt daarom door in het getuigenis van Jezus Christus. De overwinning op het rijk van de duisternis is voor de bijbelse profeten en apostelen daarom geen nevenzaak. Het vormt een krachtig signaal dat Gods koninkrijk op handen is.

1.4 Conclusie en vooruitblik

Dit boek bevat drie hoofddelen. Na dit hoofdstuk willen we ingaan op de kernprioriteiten of kernmodellen. Zoals gezegd zijn er talrijke modellen mogelijk. We kozen daaruit vier kernmodellen: Het Jezus-model (hfst. 2), het Paulus-model (hfst. 3), het Jakobus-model (hfst. 4) en het Johannes-model (hfst. 5). Laat je uitdagen door de modellen die je niet goed kent. Het is ook ons doel om in deze hoofdstukken alle modellen zo objectief mogelijk en gelijkwaardig te behandelen.

Na de presentatie van de modellen diepen we in het tweede hoofddeel de overlappende kenmerken uit. Aan bod komen: de geloofsinzet bij genezing en wat dat geloof inhoudt (hfst. 6), de soevereiniteit van God (hfst. 7) en het spanningsveld in het spreken over het koninkrijk van God (hfst. 8).

Doordat christenen ook met lijden te kampen hebben gaan we in het derde hoofddeel dieper in op het lijden en de omgang daarmee (hfst. 9). Tevens bieden we bemoedigende kaders aan voor hen die in de omgang met de gave van genezing willen groeien (hfst. 10).

We eindigen dit boek met een concluderende vooruitblik op de voltooiing van Gods schepping, de nieuwe hemel en de nieuwe aarde (hfst. 11).